

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. A. i Z. A.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 1 marca 2023 r.,
zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy
z dnia 28 lutego 2022 r., sygn. akt II Ca 878/20,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym sprawę.**

UZASADNIENIE

Powodowie J. A. i Z. A. domagali się zasądzenia od Bank S.A. z siedzibą w W. solidarnie kwoty 75 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty: 53 203,50 zł od dnia 8 sierpnia 2017 r. do dnia 25 października 2019 r. i od kwoty 75 000 zł od dnia 25 października 2019 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 24 września 2020 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu zasądził od Bank S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz J. A. i Z. A. kwotę 71 479,78 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 46 463,95 zł od dnia 8

sierpnia 2017 roku do dnia zapłaty i od kwoty 25 015,79 zł od dnia 21 listopada 2019 roku do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Wyrok ten Sąd Okręgowy w Świdnicy, wyrokiem z 28 lutego 2022 r., uchylił i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu na to orzeczenie pozwany Bank S.A. z siedzibą w W. zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie przez Sąd drugiej instancji, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy lub też zaszła konieczność przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Świdnicy oraz zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu II instancji służy przeprowadzeniu kontroli istnienia procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej, powołanej przez ten sąd, podstawie orzeczenia kasatoryjnego (zob. postanowienie SN z 11 maja 2022 r. III CZ 161/22). W postępowaniu toczącym się w wyniku zażalenia złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne Sąd Najwyższy bada tylko, czy wystąpiły wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego nie mogą być inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które

nie odnoszą się ściśle do wskazanych podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. postanowienie SN z 24 lutego 2022 r. III CZ 52/22).

W niniejszej sprawie sąd drugiej instancji uchylił zaskarżony wyrok z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 386 § 4 k.p.c., jednakże nie doprecyzował czy Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy czy też zaszła konieczność przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego.

W obowiązującym modelu apelacji pełnej rola sądu drugiej instancji nie ogranicza się jedynie do samego aktu kontroli zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale obejmuje także powinność merytorycznego rozpoznania sprawy na podstawie własnych ustaleń faktycznych, poczynionych na bazie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy. Sąd odwoławczy nie może się od tej powinności uchylić z uwagi na utrudnioną, ocenę materiału dowodowego, wynikającą m.in. z potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego. W tym zakresie jest on bowiem wyposażony we wszystkie instrumenty wykorzystywane w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, zarówno w zakresie odpowiedniego stosowania reguł ciężaru dowodu, zasad oceny dowodów, jak i przeprowadzenia lub uzupełnienia części dowodów we własnym zakresie, nie wyłączając możliwości rozpoznania pominiętych dotąd wniosków dowodowych oraz tych postanowień sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (zob. postanowienie SN z 27 kwietnia 2017 r. IV CZ 10/17).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie istoty sprawy odnosi się do aspektu materialnego sprawy, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. postanowienia SN z 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12; z 26 listopada 2012 r. I CZ 147/12; z 16 listopada 2012 r. III CZ 83/12; z 6 lutego 2018 r., IV CZ 1/18; z 30 września 2020 r., IV CZ 53/20). O sytuacji takiej można mówić, jeżeli sąd

rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie, nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia będącego przedmiotem sprawy. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, tj. niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w związku z tym w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych.

Postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie w przeważającym zakresie zostało przeprowadzone i nieuwzględnienie wniosku powodów o zobowiązanie strony pozwanej do przedłożenia historii wpłat dokonanych przez nich w okresie od września 2015 r. do sierpnia 2016 r. na okoliczność rzeczywistej wysokości uregulowanych rat kredytu co najwyżej oznacza potrzebę jego częściowego uzupełnienia. Nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego nie stanowi jednak podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. postanowienie SN z 21 lutego 2019 r. I CZ 7/19). Nieuwzględnienie wniosku powodów nie przesądza zatem ani o nierozpoznaniu istoty sprawy, ani o konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że kwestionowane przez stronę powodową zapisy umowy są abuzywne. Uznając wprowadzony do umowy mechanizm waloryzacji za klauzulę niedozwoloną wskazał jednak, że Sąd pierwszej instancji wadliwie uznał za dopuszczalne tzw. uzłotowienie kredytu. W ocenie Sądu drugiej instancji do rozważenia pozostaje bądź uznanie nieważności umowy lub uzupełnienie luki powstałej po wyeliminowaniu klauzuli waloryzacyjnej przepisem dyspozytywnym. Potrzeba ponownego rozważenia skutków wyeliminowania z umowy kredytu niedozwolonych postanowień umownych nie oznacza jednak nierozpoznania istoty sprawy i nie uniemożliwia sądowi drugiej instancji merytorycznej oceny roszczenia powodów. Treść zgłoszonego przez stronę powodową żądania i przebieg postępowania w sprawie świadczą o tym, że

w sprawie istota sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. została przez Sąd Rejonowy rozpoznana. Rozważania sądów obu instancji dotyczą tego samego żądania, mającego źródło w stosunku prawnym ukształtowanym tymi samymi oświadczeniami woli stron i pozostałymi elementami stanu faktycznego, różnie jednak zinterpretowanymi. Sąd drugiej instancji przedstawił jedynie odmienną ocenę stosunku prawnego łączącego strony. Wobec tego, wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Okręgowego, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Jeśli Sąd Okręgowy prezentuje w tej sprawie inny pogląd na sposób, w jaki należało wyłożyć i zastosować prawo materialne, to władny jest we własnym zakresie odmiennie ocenić zasadność roszczenia zgłoszonego przez powódkę (zob. postanowienie SN z 25 kwietnia 2014 r. II CZ 117/13).

Tym samym brak było podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 368 § 4 k.p.c. z powołaniem na nierozpoznanie istoty sprawy, czy też potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z tych względów na podstawie art. 394¹ § 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).